

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1886. Första Kammaren. N:o 35.

Lördagen den 1 Maj.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 24 sistlidne April.

Anmälades och bordlades:

Stats-Utskottets utlåtanden och memorial:

N:o 13 a, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående rättighet för Justitierådet Claes Albert Lindhagen till fylnads-pension å allmänna indragningsstaten;

N:o 57, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upp-låtelse till Stora Rörs hamnstyrelse af kronohemmanet Rörsberg på Öland;

N:o 58, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående öfver-låtelse till Göteborgs stad af eganderätten till kronans andel i förra Ostindiska kompaniets hus i nämnda stad; och

N:o 59, med förslag till åtskilliga stadganden, som böra införas i det nya reglementet för Riksgäldskontoret;

Bevillnings-Utskottets memorial N:o 14, i anledning af återremiss af 3:dje punkten i Utskottets betänkande N:o 11, angående ännu oafgjorda delar af tullbevillningen;

Sammansatta Banko- och Lag-Utskottets utlåtande N:o 1, i anledning af ej mindre Kongl. Maj:ts nädiga propositioner dels under N:o 27 med förslag till särskilda förordningar angående bankaktiebolag och angående enskilda banker med rätt att utgifva egna bank-sedlar, dels under N:o 28 med förslag till lagar angående bankbolag med sedelutgifningsrätt, angående förändrad lydelse af 17 kap. 3 § Handelsbalken, angående bankbolags och sparbanks konkurs samt angående tillägg till och ändring i lagen för Rikets Ständers Bank den 1 Mars 1830, än äfven Herrar L. O. Smiths och J. Petterssons i

Alfvesta motioner angående upphörande af enskilda bankers sedelutgifningsrätt; samt

Första Kammarens Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 16, rörande tillägg till Kongl. kungörelsen den 26 April 1853 angående rätt för part att återfå till öfverrätt ingifna handlingar.

Upplästes ett inlemnadt läkarebetyg af följande lydelse:

Att ledamoten af Riksdagens Första Kammare, Herr Statsministern *Themptander*, af sjukdom är förhindrad närvara vid morgondagens plenum, betygar

Stockholm den 30 April 1886.

A. Werner,
M. L.

Upplästes och godkändes Lag-Utskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

N:o 35, angående åtgärders vidtagande för afhjelpande af olägenheter vid varors kringförande till försäljning annorlunda än å marknad; och

N:o 36, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående vissa delar af rättegången i brottmål.

Herr Hallenborg erhöll på begäran ordet och yttrade: Jag har begärt ordet för att enligt uppdrag meddela Kammaren, att Herr Måns Hansson genom en olyckshändelse, som öfvergått hans hem, blifvit hindrad att delta i riksdagsgöromålen.

Anstäldes jemlikt 65 § Riksdagsordningen omröstning öfver följande, af Stats-Utskottet i dess memorial N:o 55 föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att Riksdagen, med anledning af Kongl. Maj:ts framställning samt Herr Stjernspetz', motion — under vilkor att här ifrågavarande kommersiella attachéer jemväl få till åliggande att till Kongl. Maj:t afgifva redogörelse öfver sin verksamhet och att denna redogörelse genom Kongl. Maj:ts försorg delgifves Riksdagen och i öfrigt på lämpligt sätt offentliggöres — på extra stat för år 1887 under Tredje hufvudtiteln anvisar ett belopp af 20,000 kronor, att i mån af behof användas till anställande af kommersiella attachéer, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, hafva Kongl. Maj:ts i detta ämne gjorda framställning och ifrågavarande motion af Riksdagen afslagits.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—58;
Nej—52.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag N:o 214, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 68 Ja och 128 Nej, samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 126 Ja och 180 Nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionen.

Anställdes jemlikt 65 § Riksdagsordningen omröstning öfver följande, af Stats-Utskottet i dess memorial N:o 56, punkten 1:o, föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, medgifver, det 1876 års Riksdags beslut angående löneroglering för professorer med flere tjenstemän vid Lunds universitet må så förstås, att den rätt till ängslott eller ersättning därför, som enligt hittills gällande ordning tillkommer innehafvare af vissa spanmålslöner, må af dem åtnjutas utan minskning i de fastställda aflöningsbeloppen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen afslagit Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—90;
Nej—19.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag N:o 215, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 85 Ja och 115 Nej, samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 175 Ja och 134 Nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Ja-propositionen.

Anställdes jemlikt 65 § Riksdagsordningen omröstning öfver följande, af Stats-Utskottet i dess memorial N:o 56, punkten 2:o, förslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att Riksdagen, med bifall till Herr P. Zimdahls motion, beslutar att, utan rubbning i öfrigt af nu gällande bestämmelser rörande vid småskolor anstälde lärares och lärarinnors aflöning, staten skall från och med 1887 års början till dessa lärares och lärarinnors aflöning bidraga med två tredjedelar af den kontanta aflöningen intill ett lönebelopp af högst 300 kronor och för tillämpning af detta beslut från och med år 1887 höjer förslagsanslaget till lönetillskott åt lärare vid folkskolor och småskolor med 265,000 kronor, eller från 2,880,000 kronor till 3,145,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen afslagit ofvannämnda motion.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—52;

Nej—55.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag N:o 216, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 174 Ja och 25 Nej, samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 226 Ja och 80 Nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Ja-propositionen.

Anställdes jemlikt 65 § Riksdagsordningen omröstning öfver följande, af Stats-Utskottet i dess memorial N:o 56, punkten 3:o), förslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att Riksdagen bifaller Kongl. Maj:ts framställning derom, att ene vaktmästarens vid Vitterhets-, Historie- och Antiqvitetsakademien lön måtte höjas till 900 kronor eller med 300 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen icke bifallit Kongl. Maj:ts berörda framställning.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—73;
Nej—35.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag N:o 217, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 54 Ja och 139 Nej, samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 127 Ja och 174 Nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionen.

Anställdes jemlikt 65 § Riksdagsordningen omröstning öfver följande af Stats-Utskottet i dess memorial N:o 56, punkten 4:o), föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att Riksdagen bifaller Kongl. Maj:ts framställning derom att för inköp och insamling af naturalier vid riksmuseets afdelning för arkegoniater och fossila växter, till arbetsbiträden derstädes och till bestridande af andra med arbetena vid afdelningen förenade utgifter, förhöjning i anslaget till materiel, till inköp af sällsynta föremål samt till vetenskapligt biträde vid samlingarnes ordnande måtte beviljas med 2,000 kronor, med den ändring, att anslagsförhöjningen anvisas på extra stat för år 1887, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen på extra stat för år 1887 anvisat ett belopp af 1,000 kronor såsom tillfällig förhöjning i naturhistoriska riksmuseets anslag till materielen, till inköp af sällsynta föremål samt till vetenskapligt biträde vid de naturhistoriska samlingarnes ordnande.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—71;
Nej—28.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, No 218, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen der-

städes utfallit med 53 Ja och 143 Nej, samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 124 Ja och 171 Nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionen.

Anställes jemlikt 65 § Riksdagsordningen omröstning öfver följande, af Stats-Utskottet i dess memorial N:o 56, punkten 6:o), föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att Riksdagen på extra stat för år 1887 anvisar ett anslag till Kongl. Maj:ts förfogande af 20,000 kronor, att användas till understöd åt sådana anstalter eller föreningar, som anordna föreläsningar för arbetsklassen, dock under följande vilkor:

att det understödsbelopp, som utgifves till hvarje anstalt eller förening, i allmänhet icke får öfverstiga 3,000 kronor för år räknadt; dock med rättighet för Kongl. Maj:t att, der särskilda förhållanden dertill föranleda, öka beloppet till högst 5,000 kronor;

att kommuner eller enskilde tillskjuta minst lika mycket som staten;

att anstaltens angelägenheter vårdas af en styrelse, som antager föreståndare och lärare;

att föreläsningarne ordnas regelbundet, visst antal timmar i veckan under fem till åtta månader och i väl afpassade kurser;

att anstalten förfogar öfver kunniga och dugliga, för denna undervisning lämpliga lärarekrafter samt tillräcklig och passande undervisningsmateriel;

att alla politiska och religiösa strider eller förhandlingar vid föreläsningar eller undervisningen blifva förbjudna; samt

att anstalten eller föreningen skall vara skyldig att underkasta sig de vilkor och kontroller, som i öfrigt af Kongl. Maj:t pröfvas nödiga eller lämpliga, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen till understöd åt sådana anstalter eller föreningar, som anordna föreläsningkurser för arbetsklassen, på extra stat för år 1887 anvisat ett belopp af 15,000 kronor, dock under följande vilkor:

att det understödsbelopp, som utgifves till hvarje anstalt eller förening, icke får öfverstiga 3,000 kronor för år räknadt;

att kommuner eller enskilde tillskjuta minst lika mycket som staten;

att anstaltens angelägenheter vårdas af en styrelse, som antager föreståndare och lärare;

att föreläsningarne ordnas regelbundet, visst antal timmar i veckan under fem till åtta månader och i väl afpassade kurser;

att anstalten förfogar öfver kunniga och dugliga, för denna undervisning lämpliga lärarekrafter samt tillräcklig och passande undervisningsmateriel;

att alla politiska och religiösa strider eller förhandlingar vid föreläsningarne eller undervisningen blifva förbjudna; samt

att anstalten eller föreningen skall vara skyldig att underkasta sig de villkor och kontroller, som i öfrigt af Kongl. Maj:t pröfvas nödiga eller lämpliga.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—76;

Nej—33.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerat och afsänt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, N:o 219, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 74 Ja och 125 Nej, samt att båda Kamrarnes sammanräkade röster befunnits utgöra 150 Ja och 158 Nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionen.

Föredrogs å nyo Banko-Utskottets den 27 och 28 sistlidne April bordlagda utlåtande N:o 11, i anledning af väckta motioner om inrättande af ytterligare afdelningskontor af Riksbanken.

*Ifrågasatt
inrättande
af nya
afdelnings-
kontor af
Riksbanken.*

Herr Törnebladh: Då nu denna fråga i en större omfattning har blifvit bragt under Riksdagens så godt som omedelbara utredning, har jag ansett det vara min skyldighet såsom bankofullmäktig att icke undandraga mig ett yttrande i frågan, helst som bankofullmäktiges förra yttrande är af den beskaffenhet, att det egentligen icke har inlåtit sig på sjelfva saken, utan mera berör befogenheten eller ändamålsenligheten att för närvarande ingå i någon djupare pröfning af behovet af afdelningskontor med afseende på den väntade propositionen angående bankväsendets ordnande. Fullmäktiges yttrande i detta fall har naturligen afsett, att det vore svårt att göra ett bestämdt uttalande rörande afdelningskontoren, så länge den stora bankfrågan ännu vore sväfvande, och det har icke blott åsyftat att man skulle vänta, till dess den Kongl. propositionen kommit, såsom en af reservanterna tyckes hafva antydt, utan äfven att man borde vänta, tills denna propositions öde vore afgjort. Det är nemligen klart, att frågan om afdelningskontoren skall ställa sig annorlunda, om mera genomgripande förändringar hafva blifvit beslutade i fråga om de enskilda bankernas sedelutgifningsrätt, än om så icke skett. I förra fallet kan det blifva en skyldighet för Riksbanken att genom afdelningskontor i den ena eller andra formen så mycket i dess förmåga står, verka för tillhandahållande åt allmänheten eller in- och

Ifrågasatt inrättande af nya afdelningskontor af Riksbanken. utväxlande af det bytesmedel, som Riksbanken då skulle komma att hufvudsakligen eller helt och hållet hafva i sin hand. Men kommer frågan att utfalla på annat sätt, så att de enskilda bankernas sedelutgifningsrätt blir i det närmaste orubbad, då har Riksbanken icke samma skyldighet att på det sättet söka sprida sina sedlar, som i allt fall i konkurrens med privatbanksedlarne hafva svårt att i landsorten hålla sig länge ute i rörelsen, åtminstone öfver ett visst belopp, utan undanträngas af sådana enskilda sedlar, som äro i omlopp i orterna, så att en god del af Riksbankens sedlar kommer att stanna i bankernas kassahalf. Om således förändringen blir mycket obetydlig, är det då någon nödvändighet för Riksbanken att inrätta nya afdelningskontor? Jag tror icke, att en sådan nödvändighet förefinnes, ty man lär icke kunna tänka sig, att Riksbanken på något sätt skulle kunna så småningom mot billigare ränta öfvertaga hela de enskilda bankernas utlåning, hvilken enligt den sista rapporten för den 31 Mars uppgår till två å tre hundra millioner. Det skulle icke Riksbanken stå ut med, äfven om den hade hela sedelutgifningen i sin hand.

(Forts.)

Men, säger man, det är ett allmänt känt behof att erhålla nya Riksbankskontor, på det industrien, handeln och rörelsen må kunna tillgodoses med behöfligt kapital, isynnerhet som blotta inrättandet af afdelningskontor i en ort visat sig verka nedsättning i räntan. Vore det blott fråga om att inrätta ett eller möjligen ett par kontor af den mindre beskaffenhet, som Herr Danielson i sin motion afsett, med begränsning till den mindre industrien och de smärre lånen i allmänhet, då det skulle tillgå på det sättet, att distriktindelningen icke gälde, utan den större industrien och rörelsen vore hänvisade till hufvudkontoret och blott den mindre till afdelningskontoren, då vore faran mycket ringa, och jag för min del skulle icke hafva något deremot, särskildt af den anledning, att, om man gjorde försök med sådana kontor, kunde man derigenom bereda möjlighet att slå in på samma väg äfven med de nuvarande kontoren. Man kunde ändra distriktindelningen, så att de afdelningskontor, som nu finnas, skulle mindre behöfva tynga på hufvudkontorets kassa, än hvad nu är förhållandet. Det är möjligt, att hufvudkontoret på det sättet kunde behålla sin styrka, och afdelningskontor till något ringare antal utan svårighet uppehållas. Men detta synes icke vara meningen. Hvad särskildt beträffar det af en motionär föreslagna afdelningskontoret i Kalmar, vill jag i förbigående anmärka, att det, om det komme till stånd, alls icke skulle blifva till något gagn för den norra delen af Kalmar län, emedan man der har bättre kommunikationer med hufvudstaden än med residensstaden, utan borde omfatta blott den södra delen.

Ser man nu på reservationerna i allmänhet, så föreligger der en bestämd uppfattning om att Riksbankskontoren så småningom och till och med ganska hastigt skulle utsträckas till alla residensstäder. Det är klart, att detta är syftet, och man har till och med föreslagit att inrätta två eller tre afdelningskontor redan vid denna riksdag.

Jag ber få anmärka, att hvad den förste reservanten erinrat derom, att då bankovinsten i år helt och hållet stälts till Riksbankens förfogande, detta skulle innebära större möjlighet att anordna

nya afdelningskontor, icke är fullt riktigt, åtminstone om bankovinsten skulle komma att reserveras för det ändamål, som Banko-Utskottet äsyftat, nemligen byggandet af riksbankshus. Är detta fallet, lär bankovinsten icke kunna i någon väsentligare mån användas till att grunda nya afdelningskontor, och äfven om man skulle kunna, såsom i reservationen är antydt, i stället medelst bankovinsten köpa obligationer, naturligtvis inhemska, så lär väl icke något afdelningskontor kunna lefva på blott obligationer, utan följden blir, att dessa snart måste omsättas i guld, d. v. s. afyttras till utlandet, så att vår skuldsättning till utlandet skulle blifva ännu mera ökad. Att göra detta för den tvivelaktiga fördelen att få ännu ett par afdelningskontor, finner jag åtminstone icke vara nödvändigt.

Hvad åter beträffar den andra mera omfattande reservationen, måste jag underkasta dess siffror någon granskning från Riksbankens synpunkt. Jag ber då först få nämna, att det är alldeles riktigt, att i slutet af förra året fans en obegagnad reserv af ungefär två millioner, eller en sjettedel, å hela fonden för afbetalningslån, men denna reserv har nu så hopsmält, att den obegagnade delen af afbetalningsfonden, i sin helhet 12,000,000 kr., den 17 April icke uppgick till mer än 1,131,000 kr. i rundt tal, så att den obegagnade delen på dessa 3 $\frac{1}{2}$ månader minskats med nära 900,000 kr. Det inses således att man icke derpå att någon afsevärd del af denna fond skulle vara obegagnad, kan bygga så särdeles mycket, allra helst som den är fördelad på de olika kontoren, hvilket gör att det måste finnas något litet vid hvarje kontor att draga på, så att reserven aldrig i sin helhet kommer att verka samfäldt eller på ett ställe.

Vidare har det blifvit anmärkt af reservanterna, att från 1872, då afdelningskontoret i Luleå stiftades, har Riksbanken kunnat bereda »fasta förlag» af 6 $\frac{1}{2}$ millioner åt kontoren i Luleå, Östersund, Vexjö och Jönköping, men det oaktadt öka hufvudkontorets förlag med 9,750,000 kr. Det ser således ut som om hufvudkontoret skulle, oaktadt man tillgodosett de nya kontoren, hafva fått fullt tillräckligt kapital för sin rörelse, men siffran ställer sig litet annorlunda, om man, såsom man bör, tager med icke blott de fasta förlagen utan äfven de s. k. tillfälliga förstärkningarna, ty med dessa uppgår summan, som på sid. 9 i reservationen för de 5 smärre kontoren uppgifvits till blott 7,500,000, i sjelfva verket till 11,600,000 kr. i rundt tal, eller ungefär 4,000,000 mera än de fasta förlagen upptagits till. Nu kan sägas, att dessa tillfälliga förstärkingar ej hafva samma betydelse som fasta förlag, och det erkänner jag villigt, men i det hela äro de af beskaffenhet att endast med mycket obetydlig del återbetalas, och det naturliga eller vanliga förhållandet är, att de så småningom öfvergå till fasta förlag, men man har icke velat slå fast detta förr, än man fått se, huru mycket i regeln kan behövas. Till största delen äro dock dessa förstärkingar förlorade för hufvudkontoret.

Ett annat sätt att bedöma huru hufvudkontorets och afdelningskontorens rörelse ställer sig, finnes, om man vill gå till de siffror, som utvisa alla afdelningskontorens sammanlagda förlag, fasta och till-

*Ifrågasatt
inrättande
af nya
afdelnings-
kontor af
Riksbanken.*
(Forts.)

Ifrågasatt inrättande af nya afdelningskontor af Riksbanken. (Forts.)

fälliga, sådana de äro i år, och jemföra dem med motsvarande siffror för i fjol. För ett år sedan utgjorde förslagen vid de dåvarande 6 afdelningskontoren 29,925,000 kr., och nu uppgå de till 34,455,000 kr., hvilket utvisar en ökning af omkring $4\frac{1}{2}$ million. Då afdelningskontoren på ett enda år fått sina förslag ökade med $4\frac{1}{2}$ millioner, och detta icke utan att fullmäktige tagit i allvarligt öfvervägande och mer än en gång icke till fulla beloppet beviljat hvad som begärts, så kan lätt inses, att den förstärkning hufvudkontoret fått i sitt förslag under tiden från år 1872 till år 1886 eller 9,750,000 kronor icke är en siffra af så stor betydelse, att den kan bevisa att hufvudkontoret i längden kan uppehållas, om afdelningskontorens rörelse växer allt mer och mer. För öfrigt är det alldeles gifvet, att, om från 1872 till år 1886, d. v. s. på 14 år, det upprättats fyra nya afdelningskontor, nemligen i Lulea, Östersund, Vexjö och Jönköping, så kan man verkligen känna sig betänksam, då fråga är att på ett enda år upprätta två eller tre nya afdelningskontor.

Jag kommer nu till frågan, huruvida Riksbanken verkligen har möjlighet att tillgodose ett så utsträckt behof af afdelningskontor, som ligger bakom de nuvarande förslagen. Jag vill visst icke påstå, att någon fara skulle uppstå, om man nu ville tillskapa *ett* afdelningskontor af mindre omfattning och sedan stanna, men detta är tydligen icke meningen. Man står här liksom vid skiljövägen. Hvad har nu Riksbanken för möjlighet att bestrida den ökade rörelse, som kan komma i fråga vid afdelningskontoren? Det är klart som dagen, att härpå allt beror. Enligt sammandraget den 31 Mars 1886 uppgick bankens balanssumma i rundt tal till 125 millioner, hvaraf i rundt tal omkring 76 millioner utgjorde skulder, nemligen bank-sedlar, postremissvexlar, medel innestående på folioräkning, å deposition upplånta medel etc. Dess egna fonder utgjorde mellan 48 och 49 millioner. Huru voro nu dessa fonder placerade? Jo, den metalliska kassan utgjorde nära 17 millioner, utrikes räkningar 11,3 millioner, obligationer in- och utländska 16 millioner och utrikes vaxlar 6,5 millioner, tillhoppa nära 51 millioner, allt i rundt tal. Alla Riksbankens egna tillgångar voro således placerade i sådan valuta eller sådana papper, som egentligen kunna kallas för kassatillgångar, ty om också icke utrikes vaxlar grunda sedelutgifningsrätt, äro de dock af beskaffenhet, att lätt gå öfver till den utrikes behållningen, och kunna därför användas till förstärkning af kassan. Skulderna utgjorde 76 millioner samt de inrikes fordringarna 74 millioner. Det ena stämmer således temligen nära in med det andra.

Hvarmed skulle nu Riksbanken uppehålla sina afdelningskontor, om dessa ökades i någon större skala? Man skulle kunna tänka sig, att banken minskade kassatillgångarne och öfverflyttade medel från den utrikes behållningen till den inrikes utlåningen, såsom också i fjol under diskussionen i Andra Kammaren sattes i fråga. Men detta skulle icke gagna, ty i samma mån som den utrikes behållningen minskades, så minskades också sedelutgifningsrätten. Det blefve således af ingen betydelse, och för öfrigt är minskning af den utrikes behållningen alltid en ganska betänkelig sak. För närvarande ställer sig denna behållning ganska förmånligt. Jag vill dock icke

påstå, att detta beror på så mycket en öfverlägsen export af varor, som på en annan export. Vare härmed huru som helst, gifvet är, att denna utrikesbehållning har den egenskapen, att mycket lätt kunna smälta ihop, i händelse någon större import ifrågakommer. Under svåra tider händer det lätt att densamma blifver hastigt minskad, hvaremot det icke går lika lätt att fylla den.

Man skulle vidare möjligen kunna antaga att Riksbanken realiserade en god del af sina statspapper och obligationer, nu uppgående till 16 millioner, för att dermed få medel till den inrikes utlåningen. Men för det första skola 5 millioner i utländska statspapper enligt reglementet utgöra reservfonden, och dess betydelse torde jag icke behöfva belysa, helst den är starkt framhållen i reglementet. Hvad det öfriga beträffar är det icke rådligt att afhända sig dessa medel som, i fall den metalliska kassan visar benägenhet att sjunka samt den utrikes behållningen att nedgå, skola sätta banken i stånd att då inköpa mynt eller öka tillgångarne i utlandet hos de handelshus, med hvilka Riksbanken korresponderar. Det är också händelsen att, om upplåningen från utlandet i större mån minskas så blir Riksbankens ställning i fråga om den utrikes behållningen icke densamma som förut.

Dernäst skulle man kunna tänka sig att banken ökade det obetäckta sedelbeloppet, som nu är bestämdt till 35 millioner. Men der hotar naturligtvis en stor fara, ty man kan icke bestämma det af metallisk valuta obetäckta sedelbeloppet efter godtycke. Skulle man det göra, kan i framtiden inträffa den faran, att bankens sedlar icke blifva inlösta, om de skulle i stor mängd presenteras på en gång, en fara, som nu icke förefinnes. Om Riksbanken icke är ensam sedelutgifvande, utan med densamma konkurrerande sedelutgifvande banker finnas, är det, såsom jag redan haft äran säga, ganska naturligt att Riksbanken icke kan på en gång hålla utelöpande mer än ett begränsadt antal sedlar. Öckså visar erfarenheten, om man går tillbaka till veckorapporterna, som stå till fullmäktiges förfogande, att det belopp af Riksbankens sedlar, som i allmänhet hållits ute, är omkring 35 millioner, eller just det belopp, hvarmed sedelmassan får öferskjuta kassatillgångarne. Sant är visserligen att i månadsrapporterna denna sedelmängd uppgifves något större, ofta 38, 39, till och med 41 millioner, men det kommer sig deraf att, såsom känt torde vara, mot slutet af månaden, i synnerhet den sista månaden i kvartalet, det uppkommer ett större behof att erhålla Riksbankens sedlar, som då strömma ut för att sedan vid påföljande månads början efter liqviderna, i synnerhet kvartalsliqviderna, åter strömma in, hvadan man i det hela taget icke håller ute mer än 35 å 36 millioner. Det skulle *nu* icke gagna mycket, att försöka hålla ute mera, emedan sedlarne i allmänhet komme att strömma in.

Men kanske skulle man kunna vidtaga en annan åtgärd, den att öka Riksbankens upplåning på deposition samt upp- och afskrifning? Detta synes hafva föresväfvat statsrevisorerna vid 1885 års revision, och vissa yttranden i Andra Kammaran förra året häntyda ock derpå. Särskildt hafva statsrevisorerna beträffande afdelningskontoret i Östersund uttalat följande: »Obetydliga jemkningar af riksbanksräntorna

*Ifrågasatt
inrättande
af nya
afdelnings-
kontor af
Riksbanken.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
vnrättande
af nya
afdelnings-
kontor af
Riksbanken*
(Forts.)

på denna plats, med hänsyn till dervarande förhållanden, skulle måhända sätta riksbankskontoret i Östersund i tillfälle att, utan så starkt anlåtande af riksbanksfonden, som nu eger rum, öka sin rörelse och sin vinst.» Det är nu klart, att, om Riksbanken ville öka sin upplåning, så kan detta icke ske på annat sätt än genom att hålla en temligen hög upplåningsränta. Om Riksbanken håller en jemförelsevis hög sådan ränta, så är det otvifvelaktigt att till den skola strömma kapital, antagligen till och med utländska. Men följden af, att upplåningsräntan ökades, vore också den, att utlåningsräntan icke kunde hålla sig så låg, som under nuvarande förhållanden, och då skulle man just motverka det ändamål, som här blifvit angifvet såsom det främsta, nemligen att hålla räntan nere, ett ändamål, som jag tror Riksbanken, så vidt den förmår, böra tjena. En sådan åtgärd skulle således icke tjena till någonting. För öfrigt tror jag det vara en allmänt erkänd sats, att en stor sedelutgifvande bank bör akta sig för att drifva en stark upplåning, emedan följden deraf skulle blifva att under svåra tider sedlarne strömmade in och depositionerna strömmade ut, just då banken mest behöfde vara i fred. Också har denna sats fått ett uttryck i de stadganden, somlemnats beträffande de förnämsta central- eller nationalbanker i utlandet, nemligen att de icke få sysselsätta sig med upplåning mot ränta.

Nu säger kanske någon, att Riksbankens eget kapital skulle kunna användas att bestrida afdelningskontorens ökade rörelse, men jag har förut visat, att det kapitalet är redan så pass mycket begagnadt för det ena eller andra ändamålet, att dermed svårligen kunna beredas nya tillgångar annat än genom den årligen inflytande vinsten. Det är dock gifvet att den årligen inflytande vinsten måste i främsta rummet användas till betäckande af möjligen ifrågakommande förluster och stadigt upprätthållande, men i vanliga fall ökande af bankens reserv, ty i samma mån rörelsen stiger, och den stiger med hvarje år, måste ju också Riksbanken vara betänkt på att hålla starkare reserv, för att, om tiderna skulle slå om till något sämre, alltid kunna honorera sina sedelförbindelser och upprätthålla hvad som står först angifvet i reglementet, myntvärdet, ty Riksbankens främsta uppgift är otvifvelaktigt att upprätthålla myntvärdet i förhållande till utlandet, och Riksbanken har att sörja för icke blott sina egna sedlar, utan äfven till stor del genom förhållandenas makt de sedlar, som inom landet utgifvas och hvilka slutligen *i förhållande till utlandet* söka sig väg till Riksbankens lucka och der fordra guld eller guldvaluta. Det är således tydligt, att man får akta sig för att med användande af de årliga behållningarne gå allt för nära gränsen, om man är angelägen att bevara *Riksbankens soliditet*, hvilken ju bör vara ögonstenen för hela landet och särskildt för Riksbankens principal, Riksdagen. Om nu förhållandet vore här som i utlandet att centralbanken — och man anför ju mången gång, att utlandets centralbanker hafva så många afdelningskontor — sysselsatte sig med en sådan utlåning, som gaf den korta valutor, lätt realisabla och flytbara papper, då vore det helt olika. Det är icke någon svårighet för den tyska Riksbanken att upprätthålla rörelsen och omsättningen, då den icke diskonterar eller lånar ut på längre tid än högst tre

månader och i allmänhet icke, så vidt jag vet, tillåter omsättning. Ungefär liknande är förhållandet med den franska banken. Vi deremot hafva helt andra och tyngre papper att röra oss med. Först och främst hafva vi afbetalningsfonden, 12 millioner kronor. Jag vill visst icke säga något ondt om den. Då Riksbanken har fått ett så stort kapital, kan det vara fullt riktigt att afsätta en del att lånas ut på bestämd längre tid. Men det är klart, att afbetalningslånen äro af sådan beskaffenhet, att de icke kunna tagas med i räkningen då det gäller fordringar, som kunna tjena att i viss mån betäcka sedelmissionen. För öfrigt har Riksbanken äfven att bestrida kassakreditiv rörelse, hvilken nästan icke alls förekommer i utlandet, men som tillför banken tunga papper. Vidare är det förhållande, att en stor del af våra vaxlar äro ställda på sex månader, under det att de större bankerna i utlandet i allmänhet äro förbjudna att taga vaxlar på längre tid än högst 90 å 100 dagar. Att det hos oss äfven förekommer, att man begär att få omsätta vaxlar, det tror jag mig endast behöfva antyda. Förhållandena i utlandet äro således icke jemförliga med våra förhållanden. Vi lefva under helt andra omständigheter, och Riksbanken måste därför vara noga betänkt på att hålla tillräckliga kassatillgångar för att *hålla myntvärdet uppe och kunna fullgöra inlösen af sina sedlar.*

Ser man nu på denna dess skyldighet och på vigten deraf, att Riksbankens sedlar i all framtid bibehålla icke blott sin *legala* kurs, hvilket är det rätta uttrycket, icke »tvångskurs» — utan också förtroendet hos allmänheten, är det af vigt att Riksbanken icke öfver sin förmåga anstränges för att tillfredsställa *lånebehofvet*. Jag är den förste som erkänna, att det är mycket nyttigt, att räntan så småningom kan nedsättas, och jag vill hoppas att detta skall kunna ega rum, men räntans nedsättning beror i första rummet derpå, att icke alltför hög depositionsränta hålles af vare sig den ena eller andra banken, ty så länge penningar mottagas till 4 $\frac{1}{2}$ å 5 procent på 3 å 6 månader, så länge har allmänheten icke något begär utan tvärt om, obenägenhet att köpa de obligationer, som äro att tillgå och som lemna lägre ränta, i följd hvaraf dessa strömma till utlandet, under det att den högre upplåningsräntan endast tjenar till att öka jemväl utlåningsräntan.

Det är blott ur *Riksbankens intresse* jag ansett mig böra framställa dessa erinringar i afseende på systemet att alltför långt utsträcka afdelningskontors upprättande, ty jag rigtar mig härvid icke mot det ena eller andra kontoret, utan mot hela det system, som ligger bakom de begäranden, hvilka här blifvit framställda och hvilka jag icke vill klandra, ty då jag betraktar dem i och för sig, utgå de från det lofliga sträfvet i de särskilda orterna att tillgodogöra sig de fördelar, ett Riksbankens afdelningskontor kunna erbjuda. Men ser man saken från det helas synpunkt och ställer sig på den ståndpunkt, på hvilken ensam en Riksbankens fullmäktig har rätt att ställa sig, då kan man icke komma till samma resultat som de, hvilka önska afdelningskontor förlagda i alla residensstäder i landet. Jag påstår ock, att man kan förfäktas den satsen, att den mer eller mindre tydligt uttryckta be-

*Ifrågasatt
inrättande
af nya
afdelnings-
kontor af
Riksbanken.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
inrättande
af nya
afdelnings-
kontor af
Riksbanken.*

(Forts.)

gäran om anläggande af många afdelningskontor utom de närvarande, kan betraktas såsom icke för landet förmånlig, utan att man dervid ställer sig på ståndpunkten af privatbankernas intresse, hvarför jag icke heller kan anse mig träffad af den hårda dom, som i fjol uttalades i Andra Kammaren, då det i ett yttrande der hette på följande sätt: »Jag anser icke att någon med skäl bör kunna sätta sig mot ett förslag om att ett lånekontor från Riksbanken skulle finnas i hvarje residensstad, med mindre än att han är lottegarare i en enskild bankinrättning och sålunda vill förtjena på hela landets bekostnad». Sjelf är jag icke delegare i någon enskild bank. Jag har sett denna sak allenast ur Riksbankens synpunkt och från denna kan jag icke finna, att det vore lyckligt i denna stund, om ett sådant system, som jag här talat om, nemligen förläggandet af ytterligare 10, 12, 16 afdelningskontor öfver landet, skulle blifva af Riksdagen gilladt eller om man nu skulle slå in på den vägen. Man står nu, såsom jag förut sagt, vid skiljovägen, ty af hvad som nu föreslås, röjer sig så otvetydigt, att det icke är det ena eller andra kontorets inrättande, hvarom frågan här rör sig, utan det är hela systemet, som skall genomföras. Vore här fråga allenast om inrättande af ett litet afdelningskontor, och detta kunde leda till, att de nuvarande afdelningskontoren finge sin ställning till Riksbanken förändrad, skulle jag icke hafva något deremot. Jag har icke något yrkande att framställa, utan har endast velat belysa frågan.

Friherre Klinekowström: Det var verkligen lyckligt, att den siste ärade talaren förklarade, att han icke är delegare i någon privatbank, ty att döma af hans långa anförande skulle man tro att han var det. Deremot är jag öfvertygad att han, såsom man säger, sett spöken på ljusa dagen. Han talar här om ett system med afdelningskontor i hvarje residensstad, men ehuru verkligen en motionär, Herr Gudmundsson i motion N:o 180 i Andra Kammaren, väckt förslag om något dylikt, så hafva dock de flesta motionärerna begärt allenast att hvar och en i sin ort få afdelningskontor af Riksbanken, och de flesta af dem hafva inskränkt sig till tre sådana, nemligen i Kalmar, Örebro och, med ett mindre antal reserveranter, äfven i Karlstad. För min del skulle jag vilja ansluta mig till de herrar reserveranter, fyra från Andra Kammaren, som begärt två afdelningskontor, ett i Örebro och ett i Kalmar. Jag tror att för den fråga, som här föreligger, icke behöfts den stora apparat af finansiella och andra sifferuppgifter, som här framdragits mot hela *systemet*. Jag tror att frågan, satt till sin verkliga vidd, nemligen två afdelningskontors inrättande, är ganska modest och kan mycket väl af Riksbanken med tillgängliga medel uppfyllas, i synnerhet om en kommande Riksdag liksom denna Riksbankens *hela* vinst reserveras för bankens eget behof. Det är gifvet, att riksbanken bör verka för det allmänna bästa, och det är likaledes gifvet och af erfarenheten visadt att, der afdelningskontor af Riksbanken upprättats i en provinsstad, hafva derigenom de enskilda banker, som der haft afdelningskontor, tvungits att nedsätta räntan. Dessutom är det, mine herrar, ju gifvet, att den stora allmänheten, som vare sig förtror sina besparingar åt en

bank eller derifrån erhåller sedlar eller åtnjuter lån, måste vara mera belåten med den säkerhet och trygghet, ett Riksbankens afdelningskontor lemnar vid lån, upp- och afskrifning eller deposition, än den en enskild bank kan gifva.

Herr Törnebladh har ansett att frågan om de enskilda bankernas sedelutgifning icke kan blifva afgjord på annat sätt än att de skola få fortsätta med sin sedelutgifning. Min öfvertygelse deremot är att det endast är en tidsfråga, när denna sedelutgiftningsrätt kommer att upphöra. Jag tror visst icke, att man behöfver vara stor spåman för att säga att det nu föreliggande förslaget af Kongl. Maj:t om de enskilda sedelutgiftande bankernas ändring i vissa afseenden icke kommer att vid denna riksdag antagas. Jag tror visst icke, att vare sig Kongl. Maj:ts förslag oförändradt eller de af det sammansatta Bank- och Lag-Utskottet deri vidtagna ändringar — oaktadt dessa ändringar äro ofantligt mycket bättre än Kongl. Maj:ts förslag — komma att godkännas af Riksdagens båda Kamrar. Jag tror således att frågan om de enskilda bankerna blifver efter denna riksdags slut i samma skick som den har varit. Det beror då på Kongl. Maj:t att verkställa det förtroendeuppdrag, Riksdagen lemnat i Kongl. Maj:ts hand, nemligen att börja indragningen af tiokronesedlarne. Vill Kongl. Maj:t icke göra det, utan lemnar Kongl. Maj:t ånyo en tioårig oktroj på samma sedelutgiftningsrätt liksom hittills, då är det i min tanke mycket att beklaga. Jag tror dock att Riksdagens flertal kommer att besvara detta med två ganska djupt ingripande beslut, det ena att pålägga den enskilda sedelutgifningen en ganska hög skatt, hvilket *ensamt* ligger i Riksdagens flertals skön att göra, och det andra att riksdag efter riksdag reservera hela bankovinsten för Riksbankens egna behof, äfvenledes en fråga, som beror ensamt på Riksdagens flertal att bestämma. Jag vill icke vidare förlänga diskussionen, utan anhåller vördsamt, att den reservation, som i klämman innehåller begäran, att Riksdagen måtte besluta inrättande af afdelningskontor i Örebro och Kalmar, måtte bifallas och således Utskottets hemställan afslås.

Friherre Åkerhielm: Min åsigt i den föreliggande frågan torde vara Kammaren tillräckligt känd för att jag skulle kunna fatta mig ytterst kort eller till äfventyrs alldeles afhålla mig från att denna gång för Kammaren uppträda, då jag, alltsedan Kammaren visat mig den äran att insätta mig i Banko-Utskottet, vid hvarje tillfälle, och särskildt så ofta nya förslag framkommit om att splittra Riksbankens hufvudkontors förmåga af verksamhet, sökt varna för och motsatt mig en sådan åtgärd. Jag har emellertid nu funnit mig uppmanad att taga till ordet af den anledning att en ledamot af Kammaren framställt ett bestämdt yrkande till förmån för en af de vid Utskottets betänkande fogade reservationerna och i strid mot Utskottets förslag. Ytterligare skäl att uppträda och framställa ett bestämdt yrkande om bifall till Utskottets förslag ligger deri, att den ledamot af Kammaren, som har Riksdagens förtroende att vara den hufvudsakliga vårdaren af Riksbankens förvaltning, här i ett anförande, hvari jag hufvudsakligen instämmer, icke till slut framställt ett bestämdt yrkande.

*Ifrågasatt
inrättande
af nya
afdelnings-
kontor af
Riksbanken.*
(Forts.)

*Ifrågasatt
inrättande
af nya
afdelnings-
kontor af
Riksbanken.*

(Forts.)

Den af honom från bankens synpunkt framhållna åsigt var dock så tydlig och klar, att jag skulle kunna inskränka mig att säga: »Med anledning af Herr Törnebladhs yttrande anhåller jag om proposition på bifall till Utskottets förslag», men det förekommer likväl i den siste talarens anförande två saker, hvilka jag, huru ogera jag än replikerar Friherre Klinckowström, dock måste bemöta. Det ena var en anspelning, hvarmed han inledde sitt yttrande, en anspelning, vänd mot den ärade talare, som före honom hade ordet, och hvori han uttryckte sin förvåning, att det icke var en aktieegare i en enskild bank, som han hört yttra sig. Om Herr Törneblad icke upplyst Kammaren om att han icke vore delegare i en sådan bank, skulle Friherre Klinckowström hafva förmodat ett motsatt förhållande. Jag tror för min del, att vi icke behöfva i riksdagsförhandlingarna inblanda dessa frågor af enskild och grannliga slag, huruvida svensk man, då han uppträder som svenska folkets representant, är delegare i det ena eller andra företaget. Friherre Klinckowström är, på sätt en i dag här utdelad broschyr upplyser, sjelf delegare i en enskild bank, men det oaktadt vill jag icke tillvita honom detta i något afseende, utan anser att hans uppträdande och ord i denna fråga böra gälla nu lika mycket — som vanligt.

Hvad nu särskildt berör frågan om den åsigt, som af reservanterna inom Utskottet allmännast omfattats, förekom i samma talares yttrande ett misstag, säkerligen ofrivilligt, som jag skall anhålla att få rätta.

Det är visserligen sant, att många andra motionärer hafva gifvit uttryck åt mer eller mindre hjälpbehöfvande lokala intressen, men det mest konsekventa och omfattande förslaget ligger dock i Herr A. M. Gudmundssons motion att ett Riksbankens afdelningskontor skall inrättas inom hvarje residensstad, der sådant kontor för närvarande saknas. Visserligen hafva andra framställningar afgifvits; men sistnämnda förslag var det, om hvilket *nu*, likasom förut, inom Banko-Utskottet flertalet af dem hafva grupperat sig, hvilka ansett det möjligt och tänkbart, att Riksbanken skulle kunna ytterligare splittra sin verksamhet. Jag kan väl förstå, att mången lifligt önskar, att vi kunde komma derhän. Men i samma ögonblick, som man skulle tänka sig, att de enskilda banker, som hittills fungerat inom landet, och hvilka, säga hvad man vill, dock måste erkännas hafva varit rörelsen till nytta, skulle såsom sådana upphöra och deras sedelutgifningsrätt försvinna, hvilket senare jag, för min del, skulle se med nöje, i samma ögonblick måste man äfven vara betänkt på, att denna rörelse upptages af ett annat institut, d. v. s. Riksbanken. Då skulle således Riksbanken konsekvent komma derhän att inrätta afdelningskontor i hvarje residensstad, der sådant icke finnes eller till äfventyrs i någon annan stad i en provins, der en större handels- och industrirörelse drifves. Men är Riksbanken för närvarande i den ställning, att den kan bära en sådan splittring? Jag betviflar det nu, har alltid gjort det, och jag har upprepat det hvarje gång jag haft tillfälle att i detta ämne yttra mig inför denna Kammare. Jag tror nemligen, att det är skäl att först se till, att Riksbankens ställning är sådan, att den *kan* så till det allmännas

bästa som man önskar, dela sin verksamhet, *förr än* man skrider till den nu föreslagna åtgärden. Det oupplösliga sammanhang, hvaruti dessa båda frågor stå till hvarandra, gör det ganska vanskligt att finna den rätta och lämpliga lösningen. Men att den skulle ligga *deri*, att man börjar med att försvaga Riksbankens hufvudkontor, det måste vara origtigt.

*Ifrågasatt
inrättande
af nya
afdelnings-
kontor af
Riksbanken.
(Forts.)*

Jag skall icke upprepa de många och goda skäl, som af bankofullmäktiges deputerade anförts i denna Kammarer, icke heller hvad jag förut sagt eller den, som före mig hade Kammararens uppdrag att leda Banko-Utskottets förhandlingar, vidare bättre utfört, utan jag skall fatta mig så kort som möjligt med dessa slutord: den nödvändiga omsorgen om att uppehålla Riksbankens kredit, att sätta Riksbanken i tillfälle att kunna honorera fordringarna på guld, att göra dess hufvudkontor fast bestående äfven i hårda tider, som till äfventyrs äro nära, alla dessa omständigheter mana att icke i detta ögonblick slå in på den visserligen en gång i framtiden önskvärda och riktiga banan att inrätta afdelningskontor äfven i de residensstäder, der sådana nu saknas.

På grund af hvad jag nu yttrat och med anhållan om Kammararens öfverseende, emedan jag nyligen kommer från sjukrummet, att jag icke gjort det bättre, yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Herr Forssell, Otto: Jag är i hufvudsakliga delar förekommen af den siste talaren. Min afsigt hade derföre varit att helt enkelt yrka bifall till Utskottets förslag. Men då jag nu har ordet, ber jag att i detta ämne få lemna några upplysningar, som möjligen för en och annan af herrarne kunna klargöra frågan.

Låt oss se till, hvad som kan vara orsaken till detta yrkande på afdelningskontor från riksbanken i landsorten, ehuru, som bekant, hela landet är öfversvämmadt af bankkontor. Det låter visserligen besynnerligt detta yrkande, att riksbankskontor skola förläggas i alla residensstäder, äfven der det förut fins två eller tre andra bankkontor. Men vår banklånehistoria lemna tillräcklig upplysning derom, och det tørde derföre vara nödvändigt att litet betrakta denna.

Anda till år 1856 bestod privatbankernas rörelse hufvudsakligen i diskontering af skuldebref och en obetydlig inlåning, hvilken icke sträckte sig längre än till inlåning på 2, högst 3 procent. Följden häraf var den, att dessa privatbanker då kunde nöja sig med en mariginal af 2 högst 3 procent mellan inlåning och utlåning, och de lemnade lån, dels under form af kreditiv och dels under form af diskontlån mot 5 å 6 procent. Kreditivräntan var 5 procent och kreditivavgiften $\frac{1}{2}$ procent. Dermed var allmänheten på landet fullt belåten, och billigare lån lemnade då icke riksbanken.

Men med år 1856 inträffade en förändring så väl i ena som andra rigtningen. Den ena förändringen bestod deri, att då började en bank att drifva depositionsrörelse, inrätta upplåning på tid mot högre ränta om 3, 4 å 5 procent, och de andra bankerna måste följa exemplet. Det har varit en tid, mine herrar, då denna upplåningsränta gått till 6 procent. Så vida nu icke denna upplåning eller in-

*Ifrågasatt
inrättande
af nya
afdelnings-
kontor af
Riksbanken*

(Forts.)

låning från allmänheten skulle vara förlustbringande för bankerna, måste der också finnas en mariginal mellan den betalade räntan och den af låntagaren utkrädda. För att kunna åvägabringa denna tillintetgjordes nästan på en gång, åtminstone till allra största delen, den förut öfliga lånerörelsen mot revers och bestämd ränta och i stället infördes vaxlar. Dessa papper kunna visserligen vara en lämplig låneform i städerna för affärsmännen, men jag öfverlemnar åt en hvar af Eder, mine herrar, att bedöma, hvilken nytta en vaxel verkligen har för industriidkaren, eller rättare sagdt, för jordegaren och jordbrukaren. För honom är kreditivet, årskrediten, hufvudsak. Men i samma mån som denna vaxelrörelse införts, hvilken jag, för min del, så vidt den afser landet, ansett vara en skadlig förändring i vår bankrörelse, har kreditivrörelsen inskränkts till skada för jordegaren och jordbrukaren, och följden häraf har också blifvit den, att på denna vaxelrörelse hafva bankerna i landsorten tagit, icke 5 och 6, utan ofta 7 å 8 procent och kanske mera. När detta har fortgått under loppet af 15 å 20 år, så har den naturliga följden blifvit, att vår jordbrukande befolkning är missnöjd öfver att nödgas betala så höga räntor och yrkar på afdelningskontor af riksbanken, som endast tager 5 procent. Öfver allt hör man, när man talar med riksdagsmän i Andra Kammaren, dessa ord: »vi kunna icke trycka ned räntan hos våra privatbanker på annat sätt, än att vi få riksbankskontor». Det är uppenbart, mine herrar, att en riksbank, som skötes af valda embetsmän, och der det privata intresset icke har något med saken att göra, d. v. s. en bank, som icke eges af enskilde aktieegare, skall lida af mycket stora svårigheter, då fråga är att ombesörja utlåning af kapitalet. Det är icke tänkbart eller möjligt, att en riksbank, sådan som vår, skall kunna få personer i landsorten, som äro så samvetsgranna af blott intresse för bankens bästa, att de veta att skilja mellan fullt vederhäftiga och icke vederhäftiga personer, när det gäller meddelande af lån. Dertill fordras, att den, som ombesörjer denna utlåning, sjelf skall vara aktieegare och såsom sådan intresserad i lånerörelsen. Jag vet sjelf af egen mångårig erfarenhet, huru svårt det är till och med för en privatbank, som har aktieegare att tillgå, att i afdelningskontoren få samvetsgranna direktörer, som förstå att göra skilnad mellan produktionskredit och konsumtionskredit, och att i första hand begagna bankens tillgångar åt dem, som drifva industri, fabrik eller annan näring, men endast i sista rummet, i fall öfverflöd fins, åt dem, som endast konsumera penningar. Huru mycket svårare skall det då icke vara för Riksbanken att få personer, som med samvetsgranhet vårda sig om denna utlåning.

Detta är hufvudskälet, hvarföre jag anser det vara skadligt att Riksbanken, såsom den nu är inrättad, förser sig med afdelningskontor i landsorten.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Bergström: Herr Grefve och Talman! När den allmänt aktade ledamoten af denna Kammare, Herr L. O. Smith, i ett till Kamrarnes ledamöter stäldt cirkulär, som åtföljdes af en brochy i

bankfrågan, uppmanade Kamrarnes ledamöter att komma till ett sammanträde, hvarom han föranstaltat, utfäste han sig tillika att framdeles, i öfverensstämmelse med en från Finansdepartementet utlöst förteckning, meddela uppgift å de ledamöter i Första och Andra Kammaren, som vore delegare i de enskilda sedelutgifvande bankerna. Han har sedermera infriat sitt löfte, i ty att han vid ett nytt cirkulär, som han låtit öfversända till Kammarens ledamöter, fogat den utlofvade uppgiften. Som, enligt hvad jag ser, den ädle Friherre Klinckowström har detta senare cirkulär i sin hand, borde han icke hafva röjt okunnighet, huru vida den förste talaren vore bland de ledamöter, som ega lott i enskilda sedelutgifvande banker, eller icke. Skulle han emellertid vara i någon tvekan om huru förhållandet i detta afseende är med mig, så vill jag nu upplysa honom, att jag sedan lång tid tillbaka varit delegare i enskild sedelutgifvande bank. Men jag skulle högligen beklaga, om den ädle Friherren och den allmänt aktade Herr Smith ansågo, att man, oberoende af detta, icke kunde hafva en sjelfständig och oveldig mening i bankfrågan. De skulle derigenom endast angifva sin egen ståndpunkt i dylika fall.

*Ifrågasatt
inrättande
af nya
afdelnings-
kontor af
Riksbanken.*
(Forts.)

Det är mycket att beklaga, att, när fråga är om inrättande af nya afdelningskontor af Riksbanken, man icke har tillgång till berättelserna öfver de revisioner, som årligen verkställas. Jag skulle till och med våga sträcka min nyfikenhet så långt, att jag ville hafva del af de berättelser, som afgifvas af de bankodeputerade, hvilka få i uppdrag att inspektera dessa afdelningskontor. Man skulle då få ganska märkliga upplysningar. Jag har under förhandlingarna i Sammansatta Banko- och Lag-Utskottet fått höra åtskilligt i den vägen. Så t. ex. har en ledamot af Utskottet, som för öfrigt är en stor vän af spridande af Riksbankskontor i landsorten, meddelat, rörande afdelningskontoret i Ostersund, att man der till och med diskonterat vexlar, som varit försedda med bomärke. Vexlar hade utfärdats och endosserats af personer, som icke kunde skriva! Vi veta att den svenska lagstiftningen är liberal med afseende på vexlar. Den inskränker icke behörigheten att utfärda dylika till en viss klass af medborgare, såsom den franska lagen, som säger, att endast »négociants» eller affärsmän få göra det. På den senare ståndpunkten står äfven den tyska lagen. Men att uppmuntra utfärdandet af ackomodationsvexlar till den grad, att man tager emot dem, som äro försedda med bomärke, det hade jag icke väntat mig af ett Riksbankens afdelningskontor.

Vidare lär berättelsen om verkställd granskning af ifrågavarande afdelningskontors räkenskaper och förvaltning gifva vid handen, att kontoret belånat inteckningar vida utöfver taxeringsvärdet. Fråga är således, om icke en betydande del af den utlåningsfond, som blifvit anvisad detta kontor, på sådant sätt gått förlorad. Det kommer nog framtiden att utvisa.

I sammanhang härmed vågar jag till de ärade ledamöterna af Banko-Utskottet hemställa, om det icke kunde vara skäl för Utskottet att föreskrifva, att dessa revisionsberättelser för framtiden tryckas och såsom bilagor åtfölja Riksdagens revisorerers berättelse om Riks-

*Ifrågasatt
inrättande
af nya
afdelnings-
kontor af
Riksbanken.*
(Forts.)

bankens tillstånd, styrelse och förvaltning. Man finge derigenom ledning för sitt omdöme, huru vida den väg, som man nu vill beträda, verkligen leder till hvad som är godt. För egen del betviflar jag det högligen. Jag tror nemligen, i likhet med den näst föregående talaren, att en Riksbank med valda sysslomän icke är lämplig att genom afdelningskontor besörja utlåning i orterna, ty för dess fullgiltiga handhafvande erfordras det egna intresset. Man vet, att till och med den stora franska centralbanken icke har kunnat genomföra systemet att anlägga afdelningskontor i landsorterna.

En reservant har anfört, att han »anser billiga penningar utgöra det verksammaste hjälpmedlet för våra betryckta näringar och jordbruk». Deruti instämmer jag visserligen. Men frågan är, om icke anspråken på billiga penningar kunna gå för långt, i fall man vill hafva dem för intet, och sådana ord hafva fallit inom Sammansatta Bank- och Lag-Utskottet som att »det vore likgiltigt, om Riksbanken finge någon vinst på sin rörelse eller icke. Sådant vore icke hufvudsaken». Man vill således göra Riksbanken till en barmhertighetsanstalt, kanske för en viss samhällsklass.

Skälet hvarför de tänkande i vårt land iakttagit en viss varsamhet i fråga om Riksbanken, är, att den är en politisk inrättning, och finge historien och erfarenheten i vårt land lära oss något, så vore det, att taga garantier emot denna Riksbank. 72 § Regeringsformen innehåller nemligen ett ständigt hot mot eganderätten. Man sökte i början af det nya representationsskicket aflägsna detta hot, men förgäves. Annu i dag qvarstår det ovilkorliga grundlagsbudet, att bankens sedlar må för mynt i riket erkännas, utan någon antydan om, att detta endast gäller så länge sedlarne verkligen infrias med klingande mynt. Vid sådant förevetande och med blicken fäst på hvad som tilldragit sig i vårt grannland, der, sedan »riksrättministären» kom till makten, hvartenda af riksbankens kontor blifvit besatt med lydige och renhåriga venstermän, utan afseende å, huru vida de förstå något af bankväsendet, tror jag icke det vara skäl att gå för raskt framåt med inrättande af dessa afdelningskontor. På dessa grunder, fogade till det, som blifvit sagdt af föregående talare, yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Detta anförande mottogs med bifallsrop.

Herr Smith: Den siste ärade talaren upplyste Kammaren om, att jag skulle i Finansdepartementet hafva löst en förteckning, som skulle innehålla uppgift å de Första och Andra Kammarens ledamöter, som vore delegare i privatbanker. Jag får upplysa, att det icke öfverensstämmer med verkliga förhållandet. Jag har visserligen löst en förteckning, men som innehåller uppgift å *alla* delegare i de enskilda bankerna. Dessa uppgifter äro likväl gamla, ty jag tror att de för två år sedan öfverlemnades till Finansdepartementet, som icke lär få dem oftare än en gång om året. Emellertid har jag låtit göra utdrag ur dessa uppgifter rörande de delegare, som äro Kamrarnes ledamöter, och det är detta utdrag jag lofvat delgifva, hvilket löfte jag också har hållit.

Den siste talaren påstod, att embetsmännens intresse i Riksbanken vore helt annat än i de enskilda bankerna. Jag tror, för min del, att de äro lika hederliga, antingen de sitta i Riksbanken eller i någon privatbank. Icke heller tror jag, att i Riksbanken finnas embetsmän till större antal än i de andra bankerna, om man räknar dem proportionsvis. Vid sådant förhållande kan jag icke se, att Riksbanken, derföre att den har embetsmän, bör blifva sämre skött än de enskilda bankerna.

*Ifrågasatt
inrättande
af nya
afdelnings-
kontor af
Riksbanken.*

(Forts.)

Han nämnde äfven, att man vill göra Riksbanken till en barmhertighetsinrättning. Beviset derpå lär han blifva Kammaren skyldig. Ty vi hafva icke sett detta ännu, och så länge Riksdagen väljer fullmäktige, som se på landets bästa, vill jag hoppas, att detta yttrande aldrig må blifva en sanning. Jag tror icke, att någon i detta rum skulle önska, att Riksbanken blefve en barmhertighetsinrättning, men väl önska att om möjligt försätta denna bank i den ställning, att den må kunna gagna svenska folket i allmänhet i högre grad än nu är förhållandet.

Samme talare omnämde tillika 72 § Regeringsformen. Jag får erkänna, att äfven jag är långt ifrån tillfreds med denna §. Men det fins många sätt att få den saken hjälpt. Ty hvad man med afseende på denna § egentligen åsyftar, är att skaffa full säkerhet åt Riksbankens sedlar. Om nu säkerheten ligger i deposition af vissa obligationer, såsom den föregående talaren sjelf, i egenskap af ordförande i Sammansatta Bank- och Lag-Utskottet, föreslagit, så skulle jag icke tänka mig annat än att säkerheten blir lika god, i fall t. ex. Riksdagen bestämmer en deposition för riksbankens sedlar utöfver den metalliska valutan. Ty om deposition får ega rum, så är det lika säkert, om depositionen sker af Riksbanken eller enskild bank. Derföre har den meningen också i Medkammaren uttalats, att i samma ögonblick man öfverlemnar åt Riksbanken att ensam utgifva sedlar i landet, men 72 § icke ändrats, kan man med lika fog, som man begär, att de enskilda bankerna skola deponera säkerheter för sedlarne, också fordra, på det ingen risk må förefinnas, att Riksbanken får eller har en deposition för sina sedlar utöfver den metalliska kassan.

Jag ämnar icke påyrka att medelst inrättande af afdelningskontor Riksbankens hufvudkontor för närvarande försvagas, af det enkla skälet att jag anser det icke vara gagneligt för Riksbanken. Det är nemligen ännu för tidigt. Men, mine herrar, får Riksbanken en gång — och jag vill hoppas att det icke skall dröja alltför länge — rätt att ensam utgifva sedlar, då är tiden inne att banken måste på ett eller annat sätt göra sina sedlar tillgängliga för svenska folket inom landets olika delar. Då i alla fall bankfrågan om några dagar skall förekomma, så hemställer jag, huru vida icke nu föreliggande fråga borde återremitteras och komma till afgörande först då, när Riksdagen fattat sitt beslut angående bankfrågan i sin helhet. Jag yrkar på den grund återremiss af Banko-Utskottets förevarande utlåtande.

Herr Stjernspetz: För min del kan jag icke annat än instämma i den åsigten, att man bör på allt sätt betrygga riksbankens ställ-

*Ifrågasatt
inrättande
af nya
afdelnings-
kontor af
Riksbanken.*
(Forts.)

ning och hindra, att dess krafter blifva splittrade. Deruti hafva bankofullmäktige fullkomligt rätt. Men jag anhåller likväl få fästa uppmärksamheten på alldeles motsatta yttranden, då det för endast några veckor sedan var fråga om att Riksbanken skulle få behålla hela bankovinsten från förlidet år. Då hette det, att Riksbanken hade så stora medel och fonder, att de icke rätt visste, hvartill de kulle använda den, och att man derföre gerna kunde till Statsverket afbördä denna tillökning i Riksbankens medel. I dessa två olika meningar synes ligga en ganska stor motsägelse. Ty hade Riksbanken då så mycket medel, att den icke behöfde bankovinsten, då synes också, att den nu skulle hafva medel att kunna inrätta åtminstone ett nytt afdelningskontor.

Det yttrades vidare att Riksbanken skulle upprätthålla myntvärdet, och att det vore bankens förnämsta åliggande. Ja, derutinnan är jag fullkomligt öfverens med den ärade talaren. Men det bör icke hindra att i någon mån utvidga Riksbankens öfriga verksamhet inom landet, då behofvet deraf gifver sig tillkänna. Någon skuldsättning till utlandet för att stärka Riksbanken vill jag icke vara med om, och det behöfs säkerligen icke heller, då Riksbanken fått behålla hela bankovinsten från förlidet år. Emellertid bör det synas klart för de fleste af Kammarens ledamöter, att detta system att upprätta nya afdelningskontor kommer att jemnt fortgå; och just på grund af den omständigheten, att detta icke bör ske hastigt och på en gång, utan så smänigom, vill jag, för min del, gerna vara med om att nu åtminstone ett afdelningskontor inrättas, och då finnes ej någon ort, som dertill med större skäl skulle kunna komma i fråga än Örebro. Denna stad är i många hänseenden en af de mest centralt belägna orter i mellersta Sverige. Icke blott i kommersielt hänseende, då i orten finnas stora bergslag, mycket jordbruk och tät befolkning, utan äfven i militäriskt hänseende är Örebro ett af de mest betydande ställen i landet. Vid en fiendtlig invasion i mellersta Sverige, torde Örebro vara den lämpligaste och närmast belägna ort, dit regeringens säte kunde förläggas.

Jag skulle gerna velat hafva inskränka mig till att yrka bifall till inrättandet af ett afdelningskontor i Örebro; men då icke någon reservation i sådant syfte föreligger, vågar jag ansluta mig till Herrar Gumælii med fleres förslag att två afdelningskontor måtte inrättas, ett i Örebro och ett i Kalmar. Då jag nu gör detta, får jag tillika förklara, att jag vid nästa riksdag icke vill vara med om något ytterligare beslut angående inrättande af nytt afdelningskontor.

Friherre Klinekowström: Jag vill icke besvära Kammaren med att upptaga något af hvad de två sista talarne mot mina enskilda affärsförhållanden anfört. Men en föregående talare har på vanligt advokatoriskt sätt citerat 72 § Regeringsformen, såsom jag förmodar för att derigenom kunna bidraga till förringande af Riksbankens utelöppande sedlars värde. Han borde dock dervid hafva citerat äfven slutet af samma paragraf, der det står att dessa sedlar, nemligen Riksbankens, skola vid anfordran efter deras lydelse med silfver eller guld af Riksbanken inlösas. När man vet, att bakom

Riksbanken står hela svenska folket, så lider det väl intet tvifvel, att Riksbankens utelöpande sedlar med afseende å deras vederhäftighet stå vida öfver de enskilda bankernas utelöpande sedlar. Bakom dem stå endast så kallade »solidariska aktieegare», — och man borde verkligen en gång undersöka, hvilken dessa aktieegares solidaritet är och huru vida de kunna inlösa alla sina förbindelser.

*Ifrågasatt
inrättande
af nya
afdelnings-
kontor af
Riksbanken.
(Forts.)*

Herr vice Talmannen: Jag anhåller endast att i största korthet få tillkännagifva, att jag icke anser förenligt med en skyldig omsorg om Riksbankens trygghet och styrka att ytterligare under nuvarande förhållanden öka antalet af Riksbankens afdelningskontor. Den utveckling och de stora anspråk på bidrag af Riksbankens fonder, som utmärka framför allt de senast inrättade afdelningskontoren och som icke, med mindre än att ändamålet med inrättandet af afdelningskontoren skall helt och hållet förfelas, kunna af fullmäktige åsidosättas, innebär för mig ett praktiskt bevis på olämpligheten att ännu vidare ådraga Riksbanken sådana förbindelser.

Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Herr Forssell, Hans: Diskussionen i en fråga, hvars öde redan torde vara afgjort i denna Kammare, bör kanske icke uppehållas länge, men jag tror, att det kanske icke kan skada, att åtskilliga yttranden af föregående talare blifva upptagna till genmäle. En talare på elfsborgsbanken menade, att här icke vore fråga om godkännande af något nytt system utan endast om anläggande af ytterligare två afdelningskontor af Riksbanken. Men på samma gång gaf han tillkänna för Kammaren, huru han för sin del ansåg, att man vidare borde fortgå på denna väg: på det sätt nemligen, att Riksbanken skulle för hvarje år afsätta hela sin vinst, hvarigenom det skulle blifva möjligt att för hvarje år öka afdelningskontorens antal. Der synes mig systemet framträda så klart och tydligt, som det gerna är möjligt att visa detsamma.

Man besparar för hvar år i Riksbanken två å tre millioners bankovinst och doterar med dem nya bankkontor. Inom någon tid — man behöfver ju ej anställa någon lång uträkning för att finna huru snart — skulle på det sättet inom hvar och ett län vara inrättade minst ett, troligen flera kontor af Riksbanken. Hvad blifver på detta sätt Riksbanken? Jo, så vidt jag kan finna, intet annat än ett agglomerat af lånekassor, men ett agglomerat, så lösligt och svagt sammanhållet, så litet motsvarande en riksbanks väsen och uppgift, som möjligen är tänkbart. Flere talare hafva här redan framhållit den grundanmärkning, som är att rigta mot detta system. Den är hemtad från den menliga naturen. Det är helt enkelt omöjligt för Riksbankens styrelse att för denna samling af lånekassor finna lämplige styresmän. En ärad talare svarade dertill, att Riksbankens embetsmän väl ej vore sämre än de enskilda bankernas embetsmän, och att man väl ej finge ifrågasätta embetsmannens heder. Det är sant. Men det är här icke fråga om embetsmannens heder, utan om det affärsförstånd, den förmåga att bedöma låntagares vederhäftighet, den blick för länetransaktioners förmån-

*Ifrågasatt
inrättande
af nya
afdelnings-
kontor af
Riksbanken.*

(Forts.)

lighet, som man kan hafva att fordra och vänta af vederbörande handhafvare af denna förvaltning, hvilken ju skall vara en utlåningsrörelse. Sådana nödvändiga egenskaper fostras otvifvelaktigt lättare hos dem, hvilkas enskilda intresse och fördel stå på spel vid lånerörelsens handhafvande, än hos dem, som i egenskap af tjänstemän taga emot penningar af en offentlig anstalt till placering. Man behöfver icke förutsätta, att tjänstemännen skola förskingra dessa medel på ett ohederligt eller straffbart sätt, men man får icke heller vänta, att de skola förvalta dem på ett bankmessigt sätt. Då nu Riksbankens styrelse, som sjelf består af tjänstemän hvilka icke hafva något enskildt intresse af Riksbankens förvaltning, måste begagna sig af tjänstemän, hvilka icke heller hafva något sådant intresse, skall det, i synnerhet med en större utvidning af kontorssystemet, mycket snart visa sig, att hela systemet går öfver ända på grund af oförmåga att skaffa dugliga organ för verksamhetens utöfvande. Det är af detta skäl, som jag, för min del, anser såsom ödesdigert hvarje steg, man tager på denna bana, som kommer att leda till Riksbankens förderfvande och intet annat. Ännu mindre ändamålsenligt varder ett dylikt anläggande af flera afdelningskontor, om en gång Riksbanken kommer att öfvertaga hela eller största delen af sedelutgifningen. Då, om någonsin, har man skäl motsätta sig en utvidning af bankkontoren; och just därför att jag, för min del, önskar att sedelutgifningen åtminstone i någon mån måtte ökas för Riksbanken, kommer jag alltid att motsätta mig fullföljandet af det gagnlösa och skadliga systemet af utlåningsrörelsens bedrivande genom ett stort antal riksbankskontor.

Vid slutet af detta anförande gifvo flere af Kammarens ledamöter sitt bifall till känna.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att derunder yrkats dels bifall till hvad Utskottet i förevarande utlåtande hemställt, dels att utlåtandet skulle till Utskottet återförvisas, dels ock, af Friherre *Klinckowström*, att Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, så vidt den afsåge ifrågasatta nya afdelningskontor af Riksbanken i Örebro och Kalmar, skulle bifalla den af Herr Gumælius m. fl. mot utlåtandet afgifna reservation.

Derefter gjordes propositioner enligt dessa yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till Utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Justerades två protokollsutdrag för detta sammanträde, hvarefter Kammaren åtskildes kl. 2,16 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Tisdagen den 4 Maj.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Justerades protokollet för den 27 sistlidne April.

Anmäldes och bordlades Stats-Utskottets utlåtande och memorial:

N:o 60, angående beräkningen af Statsverkets ordinarie inkomster;

N:o 61, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande nedsättning af annuiteterna å de till vissa enskilda jernvägsaktiebolag lemnade låneunderstöd af statsmedel; och

N:o 62, med anledning af en Riksdagen erbjuden gåfva af åtskilliga byster och medaljonger af riksdagsmän;

Lag-Utskottets utlåtande N:o 57, i anledning af väckt motion om ändring i gällande bestämmelser rörande egares rätt att återbekomma stulet gods från innehafvare, som tillhandlat sig detsamma af misstänkt person; samt

Riksdagens Särskilda Utskotts memorial, N:o 3, angående aflöning åt dess sekreterare och vaktmästare.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran följande, den 1 i denna månad bordlagda ärenden, nemligen Stats-Utskottets utlåtanden N:is 13 a, 57 och 58 samt memorial N:o 59, Bevillnings-Utskottets memorial N:o 14, Sammansatta Banko- och Lag-Utskottets utlåtande N:o 1 äfvensom Första Kammarens Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 16.

Herr vice Talmannen yttrade: Jag hemställer, att Kamraren behagade besluta, att Sammansatta Banko- och Lag-Utskottets nu för andra gången bordlagda utlåtande N:o 1 skall företagas till behandling vid det plenum, som inträffar nästkommande fredag.

På gjord proposition beslöts, att Sammansatta Banko- och Lag-Utskottets utlåtande N:o 1 skulle uppföras på föredragningslistan till Kammarens sammanträde Fredagen den 7 innevarande Maj.

På framställning af Herr Grefven och Talmannen beslöts vidare, att de ärenden, som denna dag bordlagts första gången, skulle sättas främst å föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 2,41 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.